

Briuselis, 2026 m. rugpjūčio 26 d.
(OR. en)

12326/26

ENFOPOL 282
JAI 1050

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2026 m. liepos 29 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2026) 408 final
Dalykas:	KOMISIJOJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI dėl Direktyvos (ES) 2019/1153, kuria nustatomos taisyklės dėl paprastesnio finansinės ir kitos informacijos naudojimo tam tikrų nusikalstamų veikų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo už jas tikslais ir kuria panaikinamas Tarybos sprendimas 2000/642/TVR, įgyvendinimo, ir įvertinimas, ar būtina ir proporcinga išplėsti finansinės informacijos apibrėžtį

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2026) 408 final.

Priedama: COM(2026) 408 final

EUROPOS
KOMISIJA

Bruselis, 2026 07 29
COM(2026) 408 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Direktyvos (ES) 2019/1153, kuria nustatomos taisyklės dėl paprastesnio finansinės ir kitos informacijos naudojimo tam tikrų nusikalstamų veikų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo už jas tikslais ir kuria panaikinamas Tarybos sprendimas 2000/642/TVR, įgyvendinimo, ir įvertinimas, ar būtina ir proporcinga išplėsti finansinės informacijos apibrėžtį

1. ĮVADAS

2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1153, kuria nustatomos taisyklės dėl paprastesnio finansinės ir kitos informacijos naudojimo tam tikrų nusikalstamų veikų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo už jas tikslais ir kuria panaikinamas Tarybos sprendimas 2000/642/TVR, (toliau – Direktyva) įsigaliojo 2019 m. liepos 31 d. 26 ES valstybės narės, kurioms Direktyva privaloma (t. y. visos, išskyrus Daniją), turėjo užtikrinti, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip nuo 2021 m. rugpjūčio 1 d.

Bendras Direktyvos tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas teisėsaugos institucijoms susipažinti su finansine informacija¹, taip prisidedant prie platesnės politikos vidaus rinkos ir saugumo srityje, siekiant užkirsti kelią pinigų plovimui ir nusikalstamai veiklai ir su jais kovoti. Direktyvoje nustatytos taisyklės, kuriomis teisėsaugos institucijoms suteikiama prieiga prie centralizuotų banko sąskaitų registru, 2015 m. sukurtų Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849² (toliau – šiuo metu taikoma Kovos su pinigų plovimu direktyva). Ja taip pat nustatomi reikalavimai, kuriais siekiama palengvinti teisėsaugos institucijų ir finansinės žvalgybos padalinių keitimąsi informacija tiek nacionaliniu, tiek tarpvalstybiniu lygmenimis, taip pat šių subjektų bendradarbiavimą su Europolu. Tokiai prieigai ir keitimuisi informacija taikomos konkrečios duomenų apsaugos priemonės.

Šioje ataskaitoje apžvelgiamas Direktyvos įgyvendinimas³ ir įvertinama, kaip valstybės narės perkėlė Direktyvą į nacionalinę teisę. **Nors dauguma valstybių narių tinkamai perkėlė Direktyvą į nacionalinę teisę, kai kurie klausimai tebėra neišspręsti.** Kartu, atsižvelgiant į ES *acquis* testavimo nepalankiausiomis sąlygomis principą ir Komisijos supaprastinimo ir naštos mažinimo politiką, ataskaitoje vertinamos Direktyvos sąsajos su kitomis ES lygmens teisėkūros priemonėmis.

Šioje ataskaitoje taip pat įvertinama, ar būtina ir proporcinga išplėsti Direktyvoje pateiktą finansinės informacijos apibrėžtį. To reikalaujama pagal Direktyvos 21 straipsnio 3 dalį, kurioje taip pat reikalaujama, kad Komisija prireikus pateiktų pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto. Iš vertinimo, grindžiamo specialistams skirtais klausimynais ir diskusijomis su finansinės žvalgybos padaliniais ir teisėsaugos institucijomis, matyti, kad esama tam tikrų sunkumų, susijusių su teisėsaugos institucijų gebėjimu gauti ir tvarkyti finansinę informaciją, tačiau taip pat esama tam tikrų naujausių patobulinimų ir geriausios praktikos pavyzdžių, kurie gali padėti pašalinti esamas kliūtis, neatmetant galimybes, kad ateityje gali būti priimtos priemonės, įskaitant finansinės informacijos apibrėžties išplėtimą, siekiant pagerinti teisėsaugos institucijų gebėjimą *sekti lėšas* – metodą, pagal kurį tiriami finansiniai sandoriai siekiant gauti informacijos ar įrodymų apie nusikaltimą, įtariamąjį ar nusikaltėlių tinklą ir nustatyti neteisėtą turtą, kuris gali būti įšaldytas ir konfiskuotas.

¹ Direktyva taikoma valstybių narių paskirtoms institucijoms, kompetentingoms vykdyti nusikalstamų veikų prevenciją, nustatymą, tyrimą ar baudžiamąjį persekiojimą už jas; mokesčių administratoriai ir kovos su korupcija agentūros taip pat galėtų būti įtraukti tiek, kiek jie yra kompetentingi vykdyti tokias užduotis pagal nacionalinę teisę.

² 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB, (OL L 141, 2015 6 5, p. 73, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2015/849/oj>).

³ Direktyvos 21 straipsnio 1 dalis.

Verta pažymėti, kad Direktyva buvo įgyvendinama toliau tobulinant ES kovos su pinigų plovimu ir nusikalstama finansine veikla sistemą – ši sritis pabrėžiama Europos vidaus saugumo strategijoje (toliau – vidaus saugumo strategija)⁴. 2024 m. teisėkūros institucijos priėmė **šeštąją kovos su pinigų plovimu dokumentų rinkinį**, kurį sudaro Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1640 (toliau – naujoji Kovos su pinigų plovimu direktyva)⁵, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1624⁶ ir naujos ES kovos su pinigų plovimu institucijos įsteigimas⁷, **taip pat Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1260**⁸, pagal kurią, be kita ko, bus galima konfiskuoti nepagrįstai įgytą turtą. Tais pačiais metais Direktyva buvo iš dalies pakeista⁹, kad valdžios institucijoms būtų suteikta prieiga prie banko sąskaitų informacijos tarpvalstybiniu mastu. Tas pakeitimas nepatenka į šios įgyvendinimo ataskaitos taikymo sritį¹⁰.

Kai atnaujinta teisinė sistema bus visiškai įdiegta vietoje, finansinės žvalgybos padaliniais bus lengviau teikti geresnę finansinę žvalgybinę informaciją ir pagerės teisėsaugos institucijų, visų pirma turto susigrąžinimo tarnybų, gebėjimai atsekti neteisėtą turtą.

2. DIREKTYVOS PERKĖLIMO Į VALSTYBIŲ NARIŲ NACIONALINĘ TEISĘ ANALIZĖ

Šiame skyriuje apžvelgiama, kaip Direktyva perkelta į valstybių narių nacionalinę teisę, atskirai pagal kiekvieną straipsnį vertinant nacionalinių įstatymų ir kitų teisės aktų išsamumą ir atitiktį Direktyvos reikalavimams.

2.1. Kompetentingų institucijų skyrimas

Pagal Direktyvos **3 straipsnio 1 dalį**, kiekviena valstybė narė iš savo **institucijų**, kompetentingų vykdyti nusikalstamų veikų prevenciją, nustatymą, tyrimą ar baudžiamąjį persekiojimą už jas, **paskiria kompetentingas institucijas, kurioms suteikiami prieigos prie jos nacionalinio centralizuoto banko sąskaitų registro įgaliojimai ir įgaliojimai atlikti jame paiešką**. Tos kompetentingos institucijos turi apimti bent turto susigrąžinimo tarnybas. Pagal Direktyvos **3 straipsnio 2 dalį**, kiekviena valstybė narė iš savo institucijų, kompetentingų vykdyti nusikalstamų veikų prevenciją, nustatymą, tyrimą ar baudžiamąjį

⁴ [EUR-Lex - 52025DC0148 - LT - EUR-Lex](#).

⁵ 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1640 dėl mechanizmų, kuriuos valstybės narės turi įdiegti finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos tikslais, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937 ir iš dalies keičiama bei panaikinama Direktyva (ES) 2015/849, (OL L, 2024/1640, 2024 6 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1640/oj>).

⁶ 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1624 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos (OL L, 2024/1624, 2024 6 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1624/oj>).

⁷ 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1620, kuriuo įsteigiama Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu institucija ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 1094/2010 ir (ES) Nr. 1095/2010, (OL L, 2024/1620, 2024 6 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1620/oj>).

⁸ 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1260 dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo (OL L, 2024/1260, 2024 5 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1260/oj>).

⁹ 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1654, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1153, kiek tai susiję su kompetentingų institucijų prieiga prie centralizuotų banko sąskaitų registrų naudojantis jungtine sistema ir kiek tai susiję su techninėmis priemonėmis sandorių įrašų naudojimui palengvinti, (OL L, 2024/1654, 2024 6 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1654/oj>).

¹⁰ Pagal Direktyvos 2024/1654/EB 2 straipsnį, „valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi, ne vėliau kaip nuo 2027 m. liepos 10 d.“

persekiojimą už jas, paskiria kompetentingas institucijas, kurios gali finansinės žvalgybos padalinio **prašyti** finansinės informacijos arba finansinės analizės **ir** jas **gauti**. Direktyvos 3 straipsnį į nacionalinę teisę **tinkamai perkėlė** visos 26 susijusios valstybės narės. Kiekvienos valstybės narės paskirtų kompetentingų institucijų sąrašas pateikiamas Europos Komisijos puslapyje „[Pinigų plovimas – Migracija ir vidaus reikalai](https://home-affairs.ec.europa.eu/competent-authorities-designated-pursuant-article-3-directive-eu-20191153_lt)“¹¹ ir šios ataskaitos priede.

2.2. Kompetentingų institucijų prieiga prie banko sąskaitos informacijos

Pagal Direktyvos 4 straipsnio 1 dalį, valstybės narės užtikrina, kad pagal Direktyvos 3 straipsnio 1 dalį paskirtos kompetentingos institucijos turėtų **įgaliojimus tiesiogiai ir nedelsiant gauti prieigą prie banko sąskaitos informacijos ir atlikti jos paiešką**, kai tai būtina jų užduotims vykdyti sunkių nusikalstamų veikų prevencijos, nustatymo, tyrimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas tikslais arba padedant atlikti sunkių nusikalstamų veikų tyrimą. Direktyvos 5 straipsnyje nustatytos kompetentingų institucijų prieigos prie banko sąskaitos informacijos ir jos paieškos **sąlygos**: paiešką centralizuotame banko sąskaitų registre kiekvienu konkrečiu atveju atlieka specialiai paskirti darbuotojai, laikydamiesi aukštų konfidencialumo standartų, o duomenų saugumas turi būti užtikrintas techninėmis ir organizacinėmis priemonėmis.

Direktyvos 6 straipsnyje reikalaujama, kad banko sąskaitų registrus tvarkančios institucijos saugotų kompetentingų institucijų **prieigos ir paieškos registracijos įrašus**, ir nustatomas būtiniausias tokių registracijos įrašų turinys: bylos numeris, užklauso arba paieškos data ir laikas, užklausa pateikti arba paieškai pradėti naudotų duomenų rūšis, rezultatų identifikatorius, informacijos registre ieškojusios paskirtosios kompetentingos institucijos pavadinimas ir užklausą pateikusio arba paiešką atlikusio pareigūno identifikatorius. Be to, registracijos įrašus turi reguliariai tikrinti duomenų apsaugos pareigūnai, jie turi būti pateikiami nacionalinės kompetentingos priežiūros institucijos prašymu ir ištrinami praėjus penkeriems metams nuo jų sukūrimo.

Apskritai, valstybėms narėms **perkėlus** tuos Direktyvos straipsnius į nacionalinę teisę, **užtikrinama**, kad kompetentingos institucijos turėtų **greitą prieigą prie banko sąskaitos informacijos**, kartu užtikrinant duomenų saugumą.

Kelios valstybės narės netinkamai perkėlė į nacionalinę teisę kai kuriuos 5 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Tai visų pirma susiję su reikalavimu, kad darbuotojai laikytųsi aukštų profesinių konfidencialumo ir duomenų apsaugos standartų, reikalavimu, kad tokie darbuotojai būtų sąžiningi ir tinkamos kvalifikacijos, ir reikalavimu taikyti technines ir organizacines priemones, kuriomis užtikrinamas duomenų, kurie turi būti laikomi laikantis aukštų technologinių standartų, saugumas. Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad kelios valstybės narės šiuos reikalavimus taiko praktiškai, savo nacionalinėje teisėje nenumatydamos konkrečios teisinės nuostatos.

Visos atitinkamos valstybės narės tvarko registracijos įrašus, kad galėtų stebėti paskirtų kompetentingų institucijų prieigą prie banko sąskaitos informacijos ir jos paiešką. Tačiau tebėra tam tikrų atitikties problemų. Dviem atvejais registracijos įrašus tvarkančios įstaigos yra prieigą prie informacijos turinčios institucijos, o ne nacionalinio centralizuoto banko sąskaitų registro valdytojos. Kai kuriais atvejais perkėlimo į nacionalinę teisę nuostatomis neužtikrinama, kad registracijos įrašuose būtų visas reikalaujamas turinys, arba nenustatomi

¹¹ Tiesioginė nuoroda: https://home-affairs.ec.europa.eu/competent-authorities-designated-pursuant-article-3-directive-eu-20191153_lt.

registracijos įrašų saugojimo laikotarpiai, kurie nesutampa su Direktyvoje reikalaujama penkeriais metais.

Reikėtų pažymėti, kad Direktyvos 6 straipsnyje nustatyti reikalavimai yra konkretesni nei bendrieji reikalavimai teisėsaugos institucijoms tvarkyti asmens duomenis, nustatyti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2016/680¹², kuria nustatomos apsaugos priemonės, atitinkančios Direktyvoje numatytą prieigą prie informacijos. Nustatyti perkėlimo į nacionalinę teisę trūkumai dažnai yra susiję su aspektais, dėl kurių Direktyvoje nustatyti konkretesni reikalavimai nei nustatyti Direktyvoje (ES) 2016/680. Pavyzdžiui, nors tos direktyvos 25 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad priežiūros institucijos prašymu jai būtų pateikiami registracijos įrašai, kurie suteikia „galimybę nustatyti tokių operacijų priežastis, datą ir laiką, taip pat, kiek tai įmanoma, nustatyti asmens, kuris susipažino su asmens duomenimis arba juos atskleidė, tapatybę“, Direktyvos 6 straipsniu žengtas dar vienas žingsnis – reikalaujama registruoti unikalų identifikatorių, rezultatus arba nacionalinės bylos numerį, centralizuotų banko sąskaitų registrų duomenų apsaugos pareigūnai įpareigojami reguliariai tikrinti registracijos įrašus ir nustatomi konkretūs saugojimo laikotarpiai, po kurių registracijos įrašai turi būti ištrinti.

2.3. Kompetentingų institucijų ir finansinės žvalgybos padalinių keitimasis informacija nacionaliniu lygmeniu ir kompetentingų institucijų arba finansinės žvalgybos padalinių keitimasis informacija tarptautiniu mastu

Direktyvos III skyriuje (7–10 straipsniai) pateikiamos nuostatos, kuriomis siekiama palengvinti finansinės žvalgybos padalinių ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą nacionaliniu lygmeniu, pagal kurį finansinės žvalgybos padaliniai teikia finansinę informaciją ir analizes teisėsaugos institucijoms, o teisėsaugos institucijos teikia teisėsaugos informaciją finansinės žvalgybos padaliniams. Tuose straipsniuose numatyta galimybė perduoti tokią informaciją kitoms valstybėms narėms ir nustatytos taisyklės dėl skirtingų valstybių narių finansinės žvalgybos padalinių keitimosi informacija ir dėl keitimosi informacija, kurią teisėsaugos institucijos gauna iš savo finansinės žvalgybos padalinių, su kitų valstybių narių teisėsaugos institucijomis.

2.3.1. Kompetentingų institucijų ir finansinės žvalgybos padalinių keitimasis informacija nacionaliniu lygmeniu

Direktyvos 7 straipsnyje reikalaujama, kad finansinės žvalgybos padaliniai, gavę prašymą ir atsižvelgdami į kiekvieną konkretų atvejį, bendradarbiautų su savo nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis, paskirtomis pagal Direktyvos 3 straipsnio 2 dalį, teikdami jau turimą **finansinę informaciją** arba savo parengtas **finansines analizes**. Direktyvos 7 straipsnio 2 ir 4 dalyse nustatytos papildomos **sąlygos**, kuriomis reglamentuojamas toks keitimasis informacija: sprendimą platinti informaciją turi priimti finansinės žvalgybos padalinys, kuris gali atmesti prašymą dėl įvairių priežasčių, įskaitant galimą neigiamą poveikį vykdomiems tyrimams ar analizėms, prašymo neproporcingumą teisėtiems fizinio ar juridinio asmens interesams arba prašymo nereikšmingumą. Pagal Direktyvos 7 straipsnio 3 dalį, finansinės žvalgybos padaliniai turi paaiškinti bet kokią atsisakymą atsakyti į prašymą pateikti informaciją, o kompetentinga institucija gali naudoti tokią informaciją kitais tikslais nei iš

¹² 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuria panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR (OL L 119, 2016 5 4, p. 89, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/680/oj>).

pradžių patvirtintieji tik gavusi išankstinį atitinkamo finansinės žvalgybos padalinio sutikimą.

Keliose valstybėse narėse yra nedidelių trūkumų: viena valstybė narė, perkeldama šį straipsnį į nacionalinę teisę, taiko bendrąsias nuostatas dėl institucijų bendradarbiavimo, kita valstybė narė nurodo terorizmo finansavimą, pinigų plovimą ir pirminius nusikaltimus, o ne Direktyvos taikymo sritį, t. y. sunkius nusikaltimus, o kita valstybė narė suteikia finansinės žvalgybos padaliniui galimybę atsakyti ne į visų paskirtųjų institucijų, o tik teisminių institucijų prašymus. Tas pats pasakytina apie papildomas sąlygas, kuriomis reglamentuojamas keitimasis informacija, nes kai kuriose valstybėse narėse vis dar yra perkėlimo į nacionalinę teisę trūkumų.

Pagal Direktyvos **8 straipsnį**, valstybės narės turi užtikrinti, kad jų paskirtos **kompetentingos institucijos laiku atsakytų** į nacionalinio **finansinės žvalgybos padalinio** pateiktus **teisėsaugos informacijos prašymus** kiekvienu konkrečiu atveju, kai tos informacijos reikia pinigų plovimo, susijusių pirminių nusikaltimų ir teroristų finansavimo prevencijos, šių nusikaltimų nustatymo ir kovos su jais tikslais.

Visos 26 atitinkamos valstybės narės suteikė galimybę savo **finansinės žvalgybos padaliniams atsakyti į paskirtų kompetentingų institucijų prašymus pateikti finansinę informaciją arba analizes** ir pareikalavo, kad tos institucijos atsakytų į finansinės žvalgybos padalinių prašymus pateikti teisėsaugos informaciją.

Vertinant Direktyvos 7 ir 8 straipsnių taikymą platesniame kontekste, reikėtų pabrėžti du elementus. Pirma, nuo 2024 m. naujojoje Kovos su pinigų plovimu direktyvoje visų pirma išsamiai reglamentuojami atsakymai į kompetentingų institucijų prašymus pateikti informaciją ir prieiga prie teisėsaugos informacijos, nustatant tokius principus kaip finansinės žvalgybos padalinių savarankiškumas skleisti informaciją ir skatinant tiesioginę finansinės žvalgybos padalinių prieigą prie teisėsaugos informacijos¹³. Naujoji Kovos su pinigų plovimu direktyva ne tik tam tikrais atžvilgiais viršija Direktyvos ribas, bet ir dėl kelių nedidelių neatitikimų ir dubliavimosi su atitinkamomis naujosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos ir Direktyvos nuostatomis nacionalinėms valdžios institucijoms gali kelti tam tikrų neaiškumų įgyvendinant šias dvi priemones¹⁴. Antra, kaip išsamiau paaiškinta šios ataskaitos III skirsnyje pateiktoje analizėje, daugelis valstybių narių sukūrė veiksmingus finansinės žvalgybos padalinių ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimo mechanizmus, pradedant ryšių palaikymo pareigūnų komandiravimu viena kitos patalpose ir baigiant tarpžinybinių darbo grupių kūrimu, kurie viršija Direktyvoje reglamentuojamą atsakymo į prašymus modelį.

¹³ Žr. visų pirma naujosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos 21 straipsnio 1 dalies c punktą, kuriuo finansinės žvalgybos padaliniams suteikiama tiesioginė arba netiesioginė prieiga prie teisėsaugos informacijos (tos direktyvos 21 straipsnio 3 dalyje paaiškinama, kad, „kai įmanoma, FŽP būtų suteikta tiesioginė prieiga“ prie tokios informacijos), ir tos direktyvos 22 straipsnį, kuriuo finansinės žvalgybos padaliniams sudaromos sąlygos laiku atsakyti į pagrįstus prašymus pateikti informaciją, pagrįstus kelių institucijų susirūpinimu dėl pinigų plovimo, jo pirminių nusikaltimų ar terorizmo finansavimo.

¹⁴ Pavyzdžiui, tai, kad naujojoje Kovos su pinigų plovimu direktyvoje numatyta galimybė finansinės žvalgybos padaliniui tiesiogiai susipažinti su teisėsaugos informacija (nors Direktyvos 8 straipsnyje prieiga reglamentuojama tik pateikus prašymą), kad finansinės žvalgybos padaliniui suteikiama galimybė atsakyti valdžios institucijoms, kurios atlieka pinigų plovimo, jo pirminių nusikaltimų ar teroristų finansavimo tyrimo ar baudžiamojo persekiojimo už juos funkcijas arba kurios atlieka nusikalstamu būdu įgyto turto atsekimo, arešto ar išsaldymo ir konfiskavimo funkcijas (nors Direktyvos 7 straipsniu finansinės žvalgybos padaliniui suteikiama tik galimybė atsakyti paskirtoms institucijoms), ir kad pagal ją reikalaujama, kad institucija teiktų grįžtamąją informaciją finansinės žvalgybos padaliniui, o ši pareiga Direktyvoje nenumatyta.

2.3.2. Keitimasis informacija tarp skirtingų valstybių narių finansinės žvalgybos padalinių

Pagal Direktyvos **9 straipsnį**, valstybės narės užtikrina, kad išimtiniais ir skubiais atvejais jų **finansinės žvalgybos padaliniai turėtų teisę keistis** finansine informacija ar finansine analize, kuri gali būti svarbi informacijai, susijusiai su terorizmu arba su terorizmu susijusiu organizuotu nusikalstamumu, tvarkyti ar analizuoti.

Visos 26 susijusios valstybės narės tinkamai perkėlė šį reikalavimą į nacionalinę teisę. Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad nuo 2024 m. gegužės mėn. naujosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos 31 straipsnio 7 dalimi viršijamas Direktyvos 9 straipsnyje nustatytas reikalavimas, pagal kurį išimtiniais ir skubiais atvejais finansinės žvalgybos padaliniai į vienas kito prašymą turi atsakyti per vieną darbo dieną. Ta nauja pareiga suteikia daugiau aiškumo dėl finansinės žvalgybos padalinių pareigų Direktyvos 9 straipsnyje reglamentuojamais atvejais, pavyzdžiui, nustatant vienos dienos terminą informacijai pateikti, be to, jos taikymo sritis yra platesnė, nes ji apima ne tik terorizmą ar su terorizmu susijusį organizuotą nusikalstamumą.

2.3.3. Keitimasis informacija tarp skirtingų valstybių narių kompetentingų institucijų

Direktyvos **10 straipsnio 1 dalyje** reikalaujama, kad valstybės narės sudarytų sąlygas savo paskirtoms **kompetentingoms institucijoms** gavus prašymą ir kiekvienu konkrečiu atveju **keistis su kitų valstybių narių paskirtomis kompetentingomis institucijomis finansine informacija arba finansinėmis analizėmis**, gautomis iš jų finansinės žvalgybos padalinių. Pagal šią nuostatą tokia informacija turi būti naudojama tuo tikslu, kuriuo jos buvo prašoma arba kuriuo ji buvo pateikta. Tokia informacija gali būti naudojama kitais tikslais arba ją gali naudoti kitos institucijos tik gavusios išankstinę informaciją teikiančio finansinės žvalgybos padalinio sutikimą.

Valstybės narės užtikrina, kad jų paskirtos kompetentingos institucijos galėtų keistis jų finansinės žvalgybos padalinio pateikta informacija su kolegomis kitose valstybėse narėse, o keliose valstybėse narėse vis dar yra perkėlimo į nacionalinę teisę trūkumų. Pavyzdžiui, vienos valstybės narės teisės aktais jos paskirtai kompetentingai institucijai suteikiama galimybė keistis asmens duomenimis visose valstybėse narėse, plačiai apimant finansinę informaciją ar finansinę analizę ir jos aiškiai nenurodant. Dviejose valstybėse narėse Direktyvos 10 straipsnis į nacionalinę teisę perkeltas aiškiai nenurodant tikslo apribojimo ar išankstinio sutikimo. Tačiau pradinio tikslo apribojimas ir išankstinis finansinės žvalgybos padalinio sutikimas dabar įtvirtinti naujosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos 34 straipsnyje. Tuo straipsniu finansinės žvalgybos padaliniams leidžiama nustatyti tam tikrus informacijos, kurią jie teikia kitų valstybių narių finansinės žvalgybos padaliniams, naudojimo apribojimus arba suvaržymus ir nustatoma, kad tas finansinės žvalgybos padalinys turi duoti išankstinį sutikimą kitos valstybės narės finansinės žvalgybos padaliniui, jei atitinkama informacija toliau platinama. Toks išankstinis sutikimas turi būti duodamas nedelsiant ir turi būti atsisakoma jį duoti tik tam tikromis aplinkybėmis.

Taip pat verta pažymėti, kad naujosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos 34 straipsnis yra *lex specialis*, palyginti su Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/977¹⁵, kurioje jau nustatytos išsamios organizacinės ir procedūrinės taisyklės, kuriomis siekiama užtikrinti

¹⁵ 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/977 dėl valstybių narių teisės saugos institucijų keitimosi informacija, kuria panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2006/960/TVR, (OL L 134, 2023 5 22, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/977/oj>).

tinkamą ir veiksmingą valstybių narių teisėsaugos institucijų keitimąsi informacija, be kita ko, apie bendrus kontaktinius punktus, ir nustatyti aiškūs keitimosi informacija terminai. Direktyvos, kaip *lex specialis* Direktyvos (ES) 2023/977 atžvilgiu, statusas reiškia, kad teisėsaugos institucijų keitimuisi finansine informacija ir analizėmis taikomas kitoks taisyklių rinkinys, palyginti su Direktyvos (ES) 2023/977 2 straipsnio 4 punkte nurodyta informacijos rūšimi: Direktyvos 7–10 straipsniuose nėra nei terminų, kuriais būtų užtikrinta, kad finansinės žvalgybos padaliniai ir kompetentingos institucijos greitai keistųsi finansine informacija ar analizėmis tarpvalstybiniu mastu, nei taisyklių, kuriomis būtų užtikrinta, kad bendri kontaktiniai punktai žinotų apie tokį keitimąsi. Šis skirtumas prieštarauja tikrovei, nes institucijos, bendradarbiaudamos atliekant konkretų tyrimą, dažnai dalijasi informacija apie nagrinėjamo atvejo faktus ir aplinkybes, o finansinė informacija yra tik viena iš tų išvadų ir įrodymų rinkinio dalis. Tas atskiras dalijimosi finansine informacija taisyklių rinkinys, palyginti su kitų rūšių informacija, gali kelti praktinių sunkumų ir neatspindi teisėsaugos veiklos praktikos.

2.4. Keitimasis informacija su Europolu

Direktyvos IV skyriuje reglamentuojamas **teisėsaugos ir finansinės žvalgybos padalinių keitimasis informacija su Europolu**. Direktyvos 11 ir 12 straipsniuose reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad jų kompetentingos institucijos ir finansinės žvalgybos padaliniai, gavę tinkamai pagrįstus prašymus ir atsižvelgdami į kiekvieną konkretų atvejį, turėtų teisę teikti Europolui banko sąskaitos informaciją (kompetentingos institucijos) ir finansinę informaciją ar analizes (finansinės žvalgybos padaliniai). Direktyvos 12 straipsnio 3 dalyje reikalaujama, kad finansinės žvalgybos padaliniai paaiškintų bet kokią tokio prašymo nevykdymą. Direktyvos **13 straipsnio 1 dalyje** reikalaujama, kad informacija su Europolu būtų keičiamasi elektroniniu būdu per **SIENA** arba, kai taikytina, **per FIU.Net**. Direktyvos **14 straipsnis** susijęs su Europolo duomenų apsaugos **reikalavimais**, pavyzdžiui, reikalavimu, kad pagal Direktyvos IV skyrių gautą informaciją tvarkytų tik specialiai paskirti darbuotojai ir kad Europolo duomenų apsaugos pareigūnui būtų pranešama apie kiekvieną keitimosi informacija atvejį.

Apskritai atitinkamos valstybės narės tas nuostatas tinkamai perkėlė į nacionalinę teisę, tačiau liko tam tikrų perkėlimo į nacionalinę teisę problemų, pavyzdžiui, nėra aiškių nuorodų į SIENA / FIU.Net arba į finansinės žvalgybos padalinių paaiškinimus dėl Europolo prašymo nevykdymo. Tačiau net tose valstybėse narėse, kuriose nėra aiškios nuostatos, SIENA ir FIU.Net yra numatytasis Europolo ir atitinkamai teisėsaugos institucijų bei finansinės žvalgybos padalinių ryšių kanalas. Kaip matyti iš šios ataskaitos 3 skirsnyje pateiktos analizės, tos nuostatos pagerino Europolo prieigą prie banko sąskaitos ir finansinės informacijos.

2.5. Su asmens duomenų tvarkymu ir stebėseną susijusios papildomos nuostatos

Direktyvos V skyriuje pateikiamos papildomos nuostatos dėl asmens duomenų tvarkymo ir reglamentuojamas finansinės žvalgybos padalinių ir teisėsaugos institucijų keitimasis informacija tiek nacionaliniu, tiek tarpvalstybiniu mastu, taip pat finansinės žvalgybos padalinių ir Europolo keitimasis informacija, kaip nurodyta 15 straipsnyje, kuriame nustatyta to V skyriaus nuostatų taikymo sritis.

Direktyvos **16 straipsnyje reikalaujama, kad neskelbtinų asmens duomenų**, pavyzdžiui, informacijos, atskleidžiančios asmens rasinę ar etninę kilmę arba politines pažiūras, **tvarkymui** būtų taikomos tinkamos apsaugos priemonės ir kad toks tvarkymas būtų **atliekamas laikantis taikytinų duomenų apsaugos taisyklių**. Be to, šiuos duomenis turi

tvarkyti duomenų valdytojo įgalioti darbuotojai, vadovaujami duomenų apsaugos pareigūno, ir jie turi būti išklause specialius mokymus. Tas reikalavimas, kad neskelbtinus asmens duomenis gali tvarkyti tik specialius mokymus išklause įgalioti darbuotojai, **ne visada atsispindi nacionalinėje teisėje**. Tokie perkėlimo į nacionalinę teisę trūkumai gali atsirasti dėl to, kad, nors Direktyvoje (ES) 2016/680, kuri buvo priimta anksčiau už Direktyvą, jau numatytas bendras reikalavimas numatyti tinkamas apsaugos priemonės tvarkant neskelbtinus duomenis, joje toks reikalavimas nėra aiškiai nurodytas specialius mokymus išklausiusiems ir įgaliotiems darbuotojams. Pažymėtina, kad toks konkretus reikalavimas nėra nustatytas kituose naujesniuose Sąjungos aktuose, kuriais reglamentuojamas keitimasis informacija ir kurie yra panašūs į Direktyvoje nustatytus aktus. Todėl būtina atsižvelgti į skirtingų taisyklių, taikomų panašius duomenis tvarkančioms institucijoms, t. y. vieno taisyklių rinkinio, skirto neskelbtiniams duomenims bendrais atvejais, ir kito taisyklių rinkinio, taikomo tvarkant neskelbtinus duomenis, kai teikiama finansinė informacija arba kai finansinės žvalgybos padaliniai keičiasi informacija skubiais su terorizmu susijusiais atvejais, poveikį.

Be to, **Direktyvos 17 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad kiekvienu keitimosi informacija atveju būtų registruojami** informacijos prašančios organizacijos pavadinimas ir pareigūno vardas, pavardė ir kontaktiniai duomenys, nacionalinės bylos numeris, prašymo dalykas ir tokių prašymų vykdymo priemonės. Tokie įrašai turi būti saugomi penkerius metus ir paprašius pateikiami nacionalinei priežiūros institucijai. **Kilo keletas problemų, susijusių su šios nuostatos perkėlimu į valstybių narių nacionalinę teisę**, pavyzdžiui, teisės aktuose nėra aiškos nuorodos į įrašų saugojimą, net jei tokie įrašai saugomi praktiškai, arba registruoti įrašus reikalaujama tik vienais, bet ne kitais keitimosi informacija atvejais (pvz., vienoje valstybėje narėje registruojami tik finansinės žvalgybos padalinio pateikti prašymai).

Atrodo, kad šie klausimai tam tikrais atvejais kilo dėl to, kad Direktyvos 17 straipsnyje nustatyti reikalavimai yra **konkretesni nei bendra teisėsaugos institucijoms taikomų duomenų apsaugos taisyklių sistema**, pagal kurią reikalaujama saugoti registracijos įrašus tik naudojant automatizuotas duomenų tvarkymo sistemas. Be to, siekiant geriau suprasti Direktyvos 17 straipsnio poveikį, reikia atsižvelgti į tai, kad tame straipsnyje nustatyti reikalavimai viršija kitus naujesnius Sąjungos aktus, kuriais reglamentuojamas institucijų keitimasis informacija, pavyzdžiui, Direktyvą (ES) 2024/1260, naująją Kovos su pinigų plovimu direktyvą arba Direktyvą (ES) 2023/977, kuriuose nustatyti ne tokie išsamūs įrašų saugojimo reikalavimai, pagal kuriuos reikalaujama, kad bendras kontaktinis punktas įdiegtų bendrą elektroninę bylų valdymo sistemą. Be kitų aspektų, reikėtų paaiškinti, ar tokiose bylų valdymo sistemose jau registruojami kai kurie Direktyvoje nurodyti keitimosi informacija atvejai, nes teisėsaugos institucijos dažnai dalijasi duomenimis apie finansinę veiklą kartu su kita svarbia informacija, susijusia su tyrimu.

Taip pat būtina atsižvelgti į tai, kad Direktyvos 17 straipsnyje nustatytas reikalavimas saugoti įrašus sukuria administracinę naštą. Saugotini įrašai apima keitimąsi informacija tarp 26 finansinės žvalgybos padalinių ir iš viso apie 200 paskirtų kompetentingų institucijų, iš kurių kai kurias, pavyzdžiui, teismines ar teisėsaugos institucijas, savo ruožtu sudaro šimtai skyrių ar departamentų.

Galiausiai Direktyvos 19 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės rinktų ir pateiktų Komisijai **statistinius duomenis apie centralizuotame banko sąskaitų registre atliktų paieškų skaičių**, duomenis, kuriais remiantis nustatomas kiekvienos institucijos pagal Direktyvą pateiktų prašymų suteikti informaciją kiekis, ir duomenis apie veiksmus, kurių imtasi gavus tokius prašymus, informaciją, kuria remiantis nustatomas laikas, per kurį

atsakoma į tokius prašymus, ir duomenis, kuriais remiantis nustatomos vidaus ir tarpvalstybiniais prašymams nagrinėti skirtų žmoniškųjų ar IT išteklių išlaidos.

Apskritai dėl šio skyriaus nuostatų ir toliau kyla nemažai perkėlimo į nacionalinę teisę problemų, dažnai susijusių su įvairių teisėkūros priemonių sąveika. Keliais atvejais praktiškai buvo laikomasi reikalavimų, nepaisant to, kad nacionalinėje teisėje nėra aiškių nuorodų.

3. VERTINIMAS, AR BŪTINA IR PROPORCINGA IŠPLĖSTI FINANSINĖS INFORMACIJOS APIBRĖŽTĮ

Šiame skirsnyje vertinama, ar būtina ir proporcinga išplėsti Direktyvoje pateiktą finansinės informacijos apibrėžtį ir galiausiai pagal Direktyvą teisėsaugos institucijoms prieinamos informacijos apimtį.

Direktyva 2019/1153 nustatoma sistema, pagal kurią kiekvienoje valstybėje narėje finansinės žvalgybos padalinys, gavęs prašymą, gali pateikti paskirtų kompetentingų institucijų grupei finansinę informaciją, kuri apibrėžiama kaip „bet kokios rūšies informacija arba duomenys, tokie kaip duomenys apie finansinį turtą, lėšų judėjimą arba finansinius verslo santykius, kuriuos jau turi FŽP“. Tada kompetentingos institucijos gali dalytis šia informacija su analogiškais kitų valstybių narių institucijomis. Pagal Direktyvos **21 straipsnio 3 dalį reikalaujama**, kad Komisija **pateiktą ataskaitą** Europos Parlamentui ir Tarybai, kurioje įvertina, **ar būtina ir proporcinga išplėsti finansinės informacijos apibrėžtį** į ją įtraukiant bet kokios rūšies **informaciją ar duomenis, kuriuos turi valdžios institucijos arba įpareigotieji subjektai ir kurie yra prieinami finansinės žvalgybos padaliniais, netaikant prievartos priemonių** pagal nacionalinę teisę.

Siekiant įvykdyti šį reikalavimą, šiame skirsnyje vertinama, ar kompetentingoms institucijoms būtina turėti galimybę gauti ne tik finansinės žvalgybos padalinių jau turimą informaciją, bet ir kitą svarbią informaciją, pvz., iš privačių bendrovių ir kitų institucijų, visų pirma per finansinės žvalgybos padalinį.

Šis vertinimas grindžiamas Europos Komisijos atsiųstais klausimynais, kuriais siekiama sužinoti finansinės žvalgybos padalinių ir teisėsaugos institucijų nuomonę, į kuriuos atsakė 16 finansinės žvalgybos padalinių ir 19 teisėsaugos institucijų iš 13 valstybių narių, ir 2024 m. lapkričio mėn. susitikime su teisėsaugos ekspertais iš visų valstybių narių surengtomis diskusijomis siekiant išnagrinėti, kaip sustiprinti pastangas kovojant su nusikalstama finansine veikla. Klausimyno rezultatai buvo aptarti 2025 m. birželio mėn. ES FŽP platformoje.

Apskritai iš suinteresuotųjų subjektų atsiliepimų matyti, kad **pastaraisiais metais padaryta didelė pažanga teisėsaugos institucijų pajėgumo pasinaudoti prieiga prie finansinių duomenų srityje**. Taip yra dėl Direktyvos 2019/1153 įgyvendinimo, visų pirma dėl to, kad ja teisėsaugos institucijoms suteikiama tiesioginė prieiga prie banko sąskaitų registrų. Tai taip pat susiję su didesniu valstybių narių informuotumu, o tai lemia didesnius išteklius, techninius pokyčius ir tvirtesnį nacionalinių valdžios institucijų bendradarbiavimą. Pastarasis atvejis visų pirma susijęs su teisėsaugos ir finansinės žvalgybos padaliniais: visi finansinės žvalgybos padaliniai, gavę prašymą, gali teikti kompetentingoms institucijoms jau turimą informaciją, visų pirma informaciją, kurią įpareigotieji subjektai anksčiau perdavė finansinės žvalgybos padaliniais vykdydami savo ataskaitų teikimo veiklą, ir informaciją, kurią pateikė analogiškai finansinės žvalgybos padaliniai.

Tokiam informacijos teikimui taikomos tam tikros sąlygos, visų pirma finansinės žvalgybos padaliniai suteikiama galimybė, laikantis naujosios Kovos su pinigų plovimu direktyvos 33 ir

34 straipsniuose įtvirtinto autonomijos principo, atmesti prašymą Direktyvoje nustatytais atsisakymo pagrindais ir apriboti pateiktos informacijos naudojimą „tik žvalgybos tikslais“, išskyrus bet kokią galimą naudojimą kaip įrodymus baudžiamajame procese. Kelios teisėsaugos institucijos, tuo metu remdamosi Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu direktyvos¹⁶ 55 straipsniu, **nurodė, kad apribojimas naudoti informaciją tik žvalgybos tikslais yra svarbi kliūtis**¹⁷. Pusė į klausimą atsakusių finansinės žvalgybos padalinių ne tik galėjo dalytis turima informacija, bet ir nurodė, kad jie taip pat gali teikti teisėsaugos institucijoms tam tikrą įpareigotųjų subjektų ar kitų valdžios institucijų turimą informaciją, daugiausia baudžiamojo proceso metu ir gavę teismo leidimą.

Be Direktyvoje nustatytos prašymų ir atsakymų teikimo logikos, specialistai atkreipė dėmesį į praktiką, kuri nepatenka į Direktyvos taikymo sritį ir kuri atliktų labai svarbų vaidmenį gerinant **tarpžinybinį bendradarbiavimą** su finansinės žvalgybos padaliniais, pavyzdžiui, ryšių palaikymo pareigūnų komandiravimą iš teisėsaugos institucijų į finansinės žvalgybos padalinį ir atvirkščiai, ilgalaikio ar *ad hoc* tarpžinybinio bendradarbiavimo struktūras, taip pat viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes. Šie įvairūs per pastaruosius kelerius metus sukurti **modeliai suteikia galimybę keisti informaciją, o tai dažnai yra greičiau ir veiksmingiau nei paprasti atsakymai į prašymus pateikti informaciją.**

Europolas taip pat pranešė apie didelę Direktyvos nuostatų, pagal kurias jis gali prašyti kompetentingų institucijų ir finansinės žvalgybos padalinių pateikti banko sąskaitos ir finansinę informaciją, naudą: 2023–2024 m. pateikta daugiau kaip 160 prašymų, o atsakymo lygis sudaro 75 proc. Paaiškėjo, kad ši informacija, papildyta papildomomis kryžminėmis patikromis, yra labai svarbi siekiant nustatyti anksčiau nežinomus ir didelio dėmesio sulaukusius įtariamuosius, atskleisti paslėptus ryšius, nustatyti nusikalstamas finansines grandines ir įšaldyti bei susigrąžinti neteisėtą turtą. Be to, Europolas vis dar pastebi, kad šiek tiek **vėluojama pateikti atsakymus** – vėluojama vidutiniškai 50 dienų, o tai mažina tarpvalstybinių finansinių tyrimų veiksmingumą.

Kalbant apie **informacijos rinkimo iš įpareigotųjų subjektų sunkumus**¹⁸, tebėra keletas problemų. Kai kurios iš šių problemų kyla bendros žvalgybos informacijos rinkimo etapu ir baudžiamojo proceso metu: institucijos, susidūrusios su dideliais tvarkytinų finansinių

¹⁶ 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir panaikinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/60/EB bei Komisijos direktyva 2006/70/EB, (OL L 141, 2015 6 5, p. 73, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2015/849/oj>).

¹⁷ Šis apribojimas, be kita ko, grindžiamas tuo, kad finansinės žvalgybos padaliniai analizuoja įtartinus faktus, tačiau paprastai negali įvertinti, ar nusikaltimai yra vykdomi arba buvo įvykdyti. Vėliau įrodymais keičiamasi naudojantis *ad hoc* teisėsaugos arba teismo bendradarbiavimo mechanizmais ir kanalais. Žr. ES FŽP platformą, „Mapping Exercise and Gap Analysis on FIUs’ Powers and Obstacles for Obtaining and Exchanging Information“ (2016 m.), galima rasti adresu <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/core/api/front/expertGroupAdditionalInfo/33583/download>. Panašus klausimas, su kuriuo susidurta keičiantis mokesčių informacija, buvo išspręstas įsigaliojus 2023 m. spalio 17 d. Tarybos direktyvai (ES) 2023/2226, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/16/ES dėl administracinio bendradarbiavimo apmokestinimo srityje, kurioje nustatyta, kad tokia informacija „gali būti naudojama vertinant bei administruojant valstybių narių nacionalinės teisės aktus, susijusius su 2 straipsnyje nurodytais mokesčiais, <...> ir kova su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu, ir užtikrinant jų vykdymą“ (Direktyvos 2011/16/ES konsoliduotos redakcijos 16 straipsnio 1 dalis).

¹⁸ Subjektai, kurie pagal kovos su pinigų plovimu taisyklės privalo imtis tinkamų veiksmų pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo rizikai nustatyti ir įvertinti, pavyzdžiui, kredito įstaigos, finansų įstaigos, tam tikri specialistai (pvz., notariai, teisininkai, auditoriai, išorės apskaitininkai ir kt.), patikos arba bendrovių paslaugų teikėjai, nekilnojamojo turto agentai, prekyautojai, futbolo klubai ir kt.

duomenų kiekiais, nurodė, kad reikia nustatyti bendrą informacijos, kurią finansų sektoriaus subjektai teikia institucijoms, formatą, technologinius sprendimus informacijai iš įvairių šaltinių tvarkyti ir eksporto ir (arba) importo sistemas, kad finansinės informacijos būtų automatizuotai prašoma ir ji būtų gaunama saugiais kanalais.

Be to, formuodamos teismų praktiką teisėsaugos institucijos paprastai negali prašyti informacijos tiesiogiai iš įpareigotųjų subjektų ikiteisminio tyrimo etape. Atsižvelgiant į sunkumus, kurių dėl to kyla teisėsaugos institucijoms, ypač tokiais atvejais kaip ekonominiai nusikaltimai, kai finansinė seka yra labai svarbi siekiant nustatyti, ar buvo įvykdytos nusikalstamos veikos, daugiau kaip du trečdaliai teisėsaugos institucijų, su kuriomis konsultuotasi, paragino suteikti galimybę tiesiogiai keisti informaciją su įpareigotaisiais subjektais ankstyvajame tyrimo etape, daugiausia dėl skubos priežasčių. Be to, kai kurios teisėsaugos institucijos pageidavo šiame etape išlaikyti finansinės žvalgybos padalinių tarpinį vaidmenį keičiantis informacija su įpareigotaisiais subjektais, motyvuodamos tuo, kad taip užtikrinamas teisėsaugos tyrimų konfidencialumas.

Be to, **kadangi teisėsaugos įgaliojimai prašyti informacijos iš įpareigotųjų subjektų apsiriboja baudžiamuoju procesu, tai reiškia, kad keičiantis informacija tarpvalstybiniu mastu naudojamas Europos tyrimo orderis (ETO)**¹⁹. Kai kurių teisėsaugos institucijų teigimu, tai yra didelis iššūkis: ETO pripažinimas gali užtrukti iki 30 dienų, o nusikaltėliai perveža pinigus iš vienos valstybės į kitą per kelias minutes ar net sekundes. Kita vertus, kai kurios valstybės narės, kuriose teisėsaugos institucijos gali tiesiogiai keisti informaciją su įpareigotaisiais subjektais ankstyvajame tyrimo etape, nurodė, kad jos taip pat gali greičiau keisti informaciją tarpvalstybiniu mastu. Kartu svarbu priminti, kad tokių įgaliojimų apribojimas tyrimo etapu ir reikalavimas gauti teismo leidimą daugumoje valstybių narių atspindi neskelbtinos informacijos, kuri yra finansinių sandorių duomenys, apsaugos svarbą.

Kita dažnai minima problema, susijusi su bendradarbiavimu su įpareigotaisiais subjektais, yra **prieiga prie informacijos apie kriptoturtą**. Kelios valstybės narės atkreipė dėmesį į tai, kad trečiojoje šalyje įsisteigę, bet paslaugas ES siūlantys virtualiojo turto paslaugų teikėjai neatsako į teisėsaugos institucijų prašymus. Tai didelė problema, atsižvelgiant į tai, kad nusikalstamas kriptovaliutos, kaip mokėjimo būdo, naudojimas yra susijęs ne tik su kibernetiniais nusikaltimais, bet vis dažniau ir su tokiomis nusikaltimų sritimis kaip prekyba narkotikais ar neteisėtas migrantų gabenimas²⁰. Tarp **geriausios praktikos** pavyzdžių, kuriuos nurodė valstybės narės, siekiamos spręsti kai kurias problemas bendradarbiaudamos su įpareigotaisiais subjektais, yra įpareigotųjų subjektų, finansinės žvalgybos padalinių ir kompetentingų institucijų viešojo ir privačiojo sektorių partnerysčių užmezgimas, kai dinamiškai informacijos srautai vyksta abiem būdais, kad būtų sudarytos sąlygos glaudesniam ir tikslingesniam bendradarbiavimui konkrečiais atvejais. Nors maždaug pusė valstybių narių vykdo tam tikros formos viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimą, daugeliu atvejų jis apsiriboja keitimusi informacija apie tipologijas ir tendencijas. Kai partnerystės suteikia galimybę keisti operatyvine informacija, valdžios institucijos ir finansų pareigūnai gali bendradarbiauti saugioje aplinkoje, kad atskleistų ir sutrikdytų neteisėtas finansines schemas, teikdami vertingą informaciją tyrėjams²¹.

Apskritai dėl Direktyva padarytų patobulinimų ir kitų pokyčių viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimo ir tarpžinybinio bendradarbiavimo srityje teisėsaugos institucijų pajėgumai

¹⁹ 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose (OL L 130, 2014 5 1, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/41/oj>).

²⁰ <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/EU-SOCTA-2025.pdf>.

²¹ [Policy-Summary-EFIPPP-Practical-Guide-operational-cooperation-1.pdf](#).

gauti ir tvarkyti finansinę informaciją padidėjo. Be to, tebėra keletas iššūkių, pavyzdžiui, nepakankami pajėgumai tvarkyti didelius duomenų kiekius, kliūtys, trukdančios institucijoms keistis informacija su įpareigotaisiais subjektais renkant bylos medžiagą, ir tarpvalstybiniai iššūkiai, atsižvelgiant į tai, kaip greitai pinigai gali būti pervedami į kitas valstybes nares. Kai kurie pastaraisiais metais sukurti modeliai, visų pirma viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės, padeda spręsti šias problemas, o neseniai priimtos teisėkūros priemonės, pavyzdžiui, naujos kovos su pinigų plovimu taisyklės ir Direktyva (ES) 2024/1260, taip pat padės kompetentingoms institucijoms gauti geresnę prieigą prie finansinės informacijos. Atsižvelgiant į poreikį įgyvendinti šias svarbias iniciatyvas, **šiuo metu neįmanoma padaryti išvados dėl to, ar būtina ir proporcinga išplėsti finansinės informacijos apibrėžtį.**

4. IŠVADA

Direktyva 2019/1153 labai padėjo gerinti teisėsaugos institucijų pajėgumus naudotis prieiga prie finansinės ir kitos informacijos nusikalstamų veikų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo už jas tikslais. **Nors kai kurie trūkumai išlieka ir turėtų būti pašalinti, dauguma valstybių narių perkėlė Direktyvą į nacionalinę teisę taip, kad būtų užtikrinta atitiktis Direktyvoje numatytiems tikslams ir apsaugos priemonių lygiui.** Nedarant poveikio jokiems vykdymo užtikrinimo veiksams, kurių būtų galima imtis likusiems pažeidimams pašalinti, Komisija toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad užtikrintų veiksmingą Direktyvos 2019/1153 taikymą. Pirmiausia Komisija planuoja 2026 m. priimti įgyvendinimo aktą, kuriuo būtų užtikrinta, kad finansų sektoriaus subjektai sandorių įrašus teiktų bendru formatu visoje ES – tai ilgalaikis teisėsaugos institucijų reikalavimas, kaip reikalaujama 2024 m. gegužės mėn. priimtu Direktyvos pakeitimu²².

Be to, Direktyva yra platesnio priemonių rinkinio, kuriuo siekiama kovoti su pinigų plovimu ir nusikalstama finansine veikla, dalis; kai kurios iš šių priemonių neseniai buvo sugriežtintos. Atsižvelgiant į **Europos Komisijos supaprastinimo ir naštos mažinimo politiką**, šioje ataskaitoje pateikiamos Direktyvos sąsajos su šiomis priemonėmis ir kitais teisės aktais, taip pat praktinis kai kurių Direktyvos nuostatų poveikis ir jų svarba užtikrinant tinkamas apsaugos priemones. Tos išvados gali būti pagrindas tolesnėms diskusijoms su suinteresuotaisiais subjektais siekiant spręsti kai kurias problemas, susijusias su administracine našta ir galimais neatitikimais su kitomis teisėkūros priemonėmis.

Galiausiai dar per anksti daryti išvadą dėl finansinės informacijos apibrėžties išplėtimo būtinybės ir proporcingumo. Neskaitant direktyvoje nustatytų priemonių, tebėra įvairių aspektų, turinčių poveikio teisėsaugos institucijų gebėjimui gauti ir tvarkyti finansinę informaciją, tačiau dar tobulintinų, kaip antai teisėsaugos institucijų gebėjimas tvarkyti didelius duomenų kiekius, naudojimasis viešojo ir privačiojo sektorių partnerystėmis atliekant finansinius tyrimus arba spartus tarpvalstybinis keitimasis informacija. Be to, neseniai finansų tyrimų sritys teisės aktais priimti įvairiausi patobulinimai dar nedavė rezultatų, nes atitinkami teisės aktai vis dar perkeliama į nacionalinę teisę arba dar nespėjo įsigalioti.

²² Direktyvos (ES) 2019/1153 6a straipsnis.